

Lectură și/sau literație?

În argumentul primului număr explicam de ce dintre multele propuneri pentru numele revistei am optat pentru două, considerate mai apropiate de intențiile noastre: „Profesorul de literație” și „Consilierul de lectură” și de ce, până la urmă, ne-am fixat pe ultima: „«Literație» este încă simțit în limba română ca un barbarism, iar «profesor» este totuși un termen prea restrictiv, acoperitor pentru o profesie validată prin studii și diplome, exercitată într-un cadru formal”.

În „Semnalele” din primul număr preluam informația că Asociația Internațională de Lectură (IRA), începând cu ianuarie 2015 a devenit Asociația Internațională de Literație (ILA). Misiunea ILA vizează „creșterea continuă a calității predării citit-scrisului și cercetărilor în domeniu în toată lumea”. Tot la aceeași rubrică se făcea o descriere succintă a proiectului ELINET (Rețeaua europeană a politicilor de literație/European Literacy Policy Network) care își propune să colecteze informații din 28 de țări privind politicile de literație, să faciliteze schimburi de politici, bune practici și inițiative în domeniu, să conștientizeze importanța acțiunilor imediate pentru reducerea până în 2020 a numărului de copii, adolescenți și adulți cu un nivel scăzut al competențelor de literație.

În începutul lunii septembrie transmiteam apelul ELINET pentru participarea la Săptămâna Literației (8-17 septembrie), eveniment al cărui scop era nu numai de a atrage atenția asupra „nivelului scăzut de competențe de literație a populației de toate vârstele din întreaga Europă”, ci și de a propune acțiuni „în vederea ameliorării acestei situații”. Adaptându-ne începutului de an școlar de la noi, am prelungit evenimentul până în 23 septembrie. Mulți dintre dumneavoastră ați răspuns, dovadă – postarea evenimentelor pe site-ul asociației, O parte dintre inițiative le-

am preluat în numărul 3 al revistei. Continuăm cu publicarea lor și în acest număr

La începutul anului 2004 în contextul tot mai acut al conștientizării de o mare parte a societății a crizei lecturii, în genere, și a lecturii școlare, îndeosebi, a fost lansat proiectul „Cercuri de lectură”. Prin proiect, devenit program în 2005, urmăream stimularea interesului pentru lectură al elevilor în cadrul unor comunități prin cultivarea, pe de o parte, a apropierii empatică și emoțională de literatură și, pe de altă parte, prin abordarea literaturii ca o cale care facilitează înțelegerea sensului acțiunilor umane. Nu întâmplător tema simpozionului ANPRO din același an a fost *Lectura. Repere actuale*.

În 2011, an care marca sfârșitul deceniului literației (vezi Rezoluția 56/116 *United Nations Literacy Decade: education for all* adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor din 2001) și sensibilizați de rezultatele slabe ale elevilor români la testările PISA, participanții la conferința anuală ANPRO puneau în dezbatere *Literația. Cadre conceptuale și rezolvări didactice*. Dincolo de discuțiile generate de dificultatea definirii termenului de literație în condițiile unei excesive lărgiri a sensului (de la abilitățile elementare de citit/scriș, matematică, computere de care este nevoie pentru a acumula cunoaștere la un prim nivel, până la înțelegerea profundă a unui text – literația văzută ca abilitatea de a citi pentru a înțelege și pentru a obține informație, de a scrie coerent și de a emite judecăți critice referitoare la un material citit, utilizarea informației și a ideilor din textul citit ca bază pentru anumite decizii întemeiate bazate pe gândire creatoare; de la literație considerată în sensul scriptic până la literația vizuală, literația culturală, literația în familie; de la sensul diferit al conceptului în spații culturale și în momente diferite până la „literația pentru toți”, pusă în centrul unor politici educaționale), participanții au convenit că literația este o problemă reală și foarte gravă a învățământului românesc. Următoarele conferințe au prelungit dezbaterile, punând în centru *Elevul cititor* (2012) și *Profesorul de lectură* (2013).

Închei cu două citate. Paul Cornea, unul dintre cei mai importanți specialiști români în domeniul lecturii, referent al „Consilierului de lectură” și cel care ne-a stat alături încă de la lansarea proiectului „Cercuri de lectură” în *Introducere în teoria lecturii* (Polirom, 1998) spune: „...optimizarea lecturii e o problemă mereu deschisă. Dar ea capătă o importanță deosebită mai ales astăzi, când timpul afectat cititului de largi fracțiuni ale populației e în scădere, iar volumul de informații care ne asaltează pare tot mai greu de dominat. A sporii motivațiile lecturii, a îmbunătăți randamentul calitativ al comprehensiunii, a crește abilitatea abordării plurale a textelor înseamnă a înmulți șansele individului de a se înțelege pe sine și de a-i înțelege pe alții. E un obiectiv major cultural, și nu numai cultural, la îndeplinirea căruia aportul școlii e hotărâtor, dar nu exclusiv.” Iar Alina Pamfil, în conferința susținută la Simpozionul ANPRO din 2002, *Inter-, Pluri-, Transdisciplinaritate*, vorbește – cred că prima dată în spațiul românesc –, de o competență lecturală și scriptică globală: „E vorba de formarea unei competențe fără nume, încă, în didactica românească – acea *literacy* (engl.) sau *littératie* (fr.) –, competență definită, la unul din palierele sale semantice, drept capacitate de «a decoda și coda semnificație în oricare dintre formele prezente în cultură pentru a reprezenta semnificație». Seriile deschise ale acestor forme cuprind limbajul literaturii, al artelor vizuale, al muzicii și coregrafiei, textul literar și nonliterar, dar și graficele, schemele, desenul animat etc. Conturarea acestei competențe are rolul de a preveni insecuritatea lecturală și scripturală a omului recent, confruntat continuu cu diversitatea și coprezența limbajelor, și de a-i permite să configureze sens în spațiul plural al comunicării actuale.”

Ambii autori vorbesc despre nevoia de motivație pentru lectură, de necesitatea îmbunătățirii capacității de decodare și codare de semnificație, de deschidere și abordare plurală a textelor de tot felul, indiferent dacă numesc aceste competențe – de lectură sau de literație.

Monica Onojescu